

POD LENARTOM ROŽ'CA CVETI,
IZ NJE SE NAPOJ NAREDI

Turizmu pomaga lastna glava
Raziskovalna naloga

Avtorji: Blažka Fišer, Charlie Križanc Stojnšek, Oskar Kaljun, Špela Toplak, Iva Plavec,
Aleksander Emeršič

Mentorici: Klara Toplak, Jasmina Železnik

Makole, 27. 1. 2020

PODATKI O ŠOLI:

OŠ Anice Černejeve Makole, Makole 24, 2321 MAKOLE

Tel: 02/80 33 100

Fax: 02/80 33 105

e-mail: klara.toplak@os-makole.si

POD LENARTOM ROŽ`CA CVETI,**IZ NJE SE NAPOJ NAREDI**

(Turistična raziskovalna naloga)

Avtorji:

1. Blažka Fišer, 9. r.
2. Charlie Križanc Stojnšek, 9. r.
3. Oskar Kaljun, 9. r.
4. Aleksander Emeršič, 8. r.
5. Iva Plavec, 8. r.
6. Špela Toplak, 8. r.

Mentorici:

Klara Toplak, prof. likovne pedagogike

Jasmina Železnik, prof. geografije in pedagogike

KAZALO VSEBINE

POVZETEK	5
1. UVOD	6
2. NARAVA IN ŽIVLJENJE LJUDI V MAKOLAH	7
2.1. CERKEV SV. LENARTA IN ZELIŠČA	7
2.2. TAVŽENTROŽA	7
2.3. ZELIŠČA, S KATERIMI SO MAKOLSKI LJUDJE ŠE ZDRAVILI TEGOBE	9
3. KAJ SE V MAKOLAH ŽE DOGAJA	15
3.1. PREDSTAVITEV DOGAJANJA	15
3.2. OPIS BLAGOSLOVA ZELIŠČ	17
4. INTERVJU Z ZELIŠČARKO IRENO	17
5. ZGODBA O NASTANKU FESTIVALA	18
5.1. POD LENARTOM ROŽ'CA CVETI, IZ NJE SE NAPOJ NAREDI	18
5.2. ČASOVNICA FESTIVALA	19
5.3. NAČRT FESTIVALA	19
6. OGLAŠEVANJE, PROMOCIJA IN PROMOCIJSKI IZDELEK	20
6.1. PROMOCIJA DOGODKA	20
6.2. VABILO ZA DRUŠTVA	21
6.3. VABILO ZA OBISKOVALCE	22
6.4. PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI STOJNICI	23
6.5. SODELUJOČI	23
7. FINANČNA REKONSTRUKCIJA IN ORGANIZACIJA FESTIVALA	23
8. ZAKLJUČEK	25
9. VIRI IN LITERATURA	26

KAZALO SLIK

SLIKA 1: TAVŽENTROŽA.....	8
SLIKA 2: KUMINA	9
SLIKA 3: MATERINA DUŠICA	9
SLIKA 4: META	9
SLIKA 5: PELIN	10
SLIKA 6: OGNJIČ.....	10
SLIKA 7: RMAN.....	10
SLIKA 8: BALDRIJAN.....	10
SLIKA 9: LIPA	11
SLIKA 10: JANEŽ	11
SLIKA 11: ŽAJBELJ	11
SLIKA 12: ZLATA ROZGA	11
SLIKA 13: VIJOLICA	12
SLIKA 14: SULIČASTI TRPOTEC.....	12
SLIKA 15: ŠIPEK.....	12
SLIKA 16: ŠENTJANŽEVKA	12
SLIKA 17: SMETLIKA.....	13
SLIKA 18: ROBIDA	13
SLIKA 19: PRESLICA	13
SLIKA 20: PLJUČNIK.....	13
SLIKA 21: MELISA	14
SLIKA 22: KOPRIVA	14
SLIKA 23: KAMILICA.....	14
SLIKA 24: ANDREJEV SEJEM	15
SLIKA 25: FORMA VIVA MAKOLE.....	15
SLIKA 26: FORMA VIVA OŠ ANICE ČERNEJEVE MAKOLE	15
SLIKA 27: IDI NA MAKOLE	15
SLIKA 28: SMOKE FEST.....	16
SLIKA 29: BOŽIČKOVANJE	16
SLIKA 30: GASILSKA VESELICA.....	16
SLIKA 31: DAN JABOLK	16
SLIKA 32: ŽEGNANJE ZELIŠČ	17

POVZETEK

Za to nalogo smo si zamislili sejem z naslovom pod Lenartom rož'ca cveti, iz nje se napoj naredi, njegova tema so zelišča. Že pred vrsto leti je v Makolah potekalo »žegnanje« zelišč, ki pa se je sčasoma opustilo. To zgodovinsko posebnost smo želeli povezati z današnjim časom, kjer na vrhu hriba poleg cerkve sv. Lenarta stoji zeliščni vrt, ki ga urejajo makolske zeliščarke.

Da bi povezali Makole z zelišči, smo zapisali tudi zgodbo o zdravilni tavžentroži, ki raste pod cerkvijo sv. Lenarta.

V naši nalogi smo pripravili enodnevni sejem, na katerem bi se predstavila različna okoliška društva, ki bi predstavila svoje izdelke in delovanje in seveda blagoslov zelišč, ob tem pa še veliko dejavnosti.

V promocijski namen smo izdelali vabila, ki bi jih razposlali po sosednjih občinah. Pridobljena znanja v nalogi smo opremili s QR-kodami, da bi tudi mlade spodbudili k raziskovanju.

Med raziskovanjem smo se veliko naučili o zeliščih, ki so ji uporabljali v Makolah že naši predniki.

S festivalom Pod Lenartom rož'ca cveti, iz nje se napoj naredi bi radi ohranili naravno in kulturni dediščino kraja in to znanje delili med naše vrstnike, občane in vse, ki jih zanimajo zelišča.

KLJUČNE BESEDE: sejem, zelišča, tavžentroža, cerkev sv. Lenarta, »žegnanje«, QR-koda

ABSTRACT

Our vision for the task is a fair, entitled "Under St. Lenart's a Flower Blooms, out of it, a Potion Can Be Made". The theme of the fair are herbs. Many years ago, the blessing of the herbs took place in Makole, but was eventually abandoned. We wanted to connect this historical specialty to the present day. At the top of the hill, next to the Church of St. Lenart's, a herb garden is placed and arranged by herbalists of Makole.

In order to associate Makole with herbs, we have written a story about the healing Centaury that grows under the church of St. Lenart's.

For the assignment, we have prepared a one-day fair that would showcase various surrounding societies to showcase their products and operations, and of course the blessing of the herbs, and many more activities.

For promotional purposes, we created invitations to be sent to neighbouring municipalities. Acquired knowledge of the assignment was equipped with QR Codes to encourage young people to explore as well.

While researching, we have learned a lot about the herbs used in Makole by our ancestors.

With the festival "Under St. Lenart's a Flower Blooms, out of it, a Potion Can Be Made", we would like to help to preserve the natural and cultural heritage of Makole and share this knowledge among our peers.

KEY WORDS: fair, herbs, Centaury, church of St. Lenart's, blessing, QR Code

1. UVOD

Letos smo zelo dolgo razmišljali, kakšna bi bila tema naše raziskovalne naloge. Vedno bolj se nam je mudilo, a ideje ni bilo od nikoder. Pregledali smo vse dogodke, ki se že dogajajo v Makolah. Vsi smo bili zelo utrujeni, veliko tudi bolni, pogovarjali smo se o napitkih za boljše počutje, in tako se nam je porodila odlična ideja o sejmu zelišč.

V Makolah raste ogromno zelišč, med temi se nam je v misli vtisnila ena posebna roža. Tavžentroža. Roža ozdravi veliko tegob, za katere bi drugače kupili zdravilo. Čisti in izboljšuje kri, odpravlja telesno in duševno utrujenost, odpravlja želodčne in črevesne težave, zavira vnetja, pospešuje izločanje in spodbuja tek. Poleg te rože smo se spomnili še na prav poseben običaj, ki se je v Makolah dogajal že davno, in sicer blagoslavljanje zelišč. Dogodek je potekal na vrhu hriba, kjer stoji cerkev svetega Lenarta. Vaške gospodinje so se s svojimi "pušli" zelišč odpravile na Lenart, kjer jih je duhovnik blagoslovil. Z leti je običaj počasi zamiral, pred tremi leti pa so ga makolske zeliščarke znova obudile.

Nato smo napisali zgodbo, ki je vse skupaj lepo povezala. Oblikovali smo sejem, ki bi potekal na trgu. Tam bi se predstavljala različna okoliška zeliščarska društva, ki bi prodajala oz. predstavljala svoje izdelke, hkrati bi bila to odlična priložnost za izmenjavo semen. Medtem bi potekalo tudi blagoslavljanje zelišč na Lenartu.

Za temo smo se odločili, saj menimo, da so zelišča zelo uporabno zdravilo, ki bi ga morali bolj uporabljati. V današnjem času vsi hodimo po zdravila v lekarne, medtem ko bi lahko sami posadili nekaj zelišč na vrtu. Presenetila nas je uporabnost in zdravilnost vseh rastlin, zato želimo naše znanje, ki smo ga nabrali med pisanjem naloge, širiti med ljudi.

2. NARAVA IN ŽIVLJENJE LJUDI V MAKOLAH

V makolski občini teče življenje v neokrnjeni naravi in zdravem okolju. V ravninskem delu je povezano z rekama Dravinjo in Ložnico. Dolini sta skrbno obdelani, ljudje se ukvarjajo s kmetijstvom. Na strmih haloških gričih je življenje trše. Tu je veliko vinogradov, pašnikov in gozdov. Že od nekdaj so vinogradi lepo obdelani, griči pokošeni in seno vedno pospravljeno. Dohodek od zemlje je skromen, zato ljudje hodijo na delo v bližnja mesta. Makole dajejo videz urejene kmetijske pokrajine. Naravo krasijo še bogat kraški svet z jamo Belojačo, sotesko Šoder graben s slapom, potoki, mokrišča in lepo rastlinstvo. Tu se je človek naselil že zgodaj in kljub včasih težkemu življenju tu ostal.

2.1. CERKEV SV. LENARTA IN ZELIŠČA

Delaven makolski človek je bil že nekoč močno povezan z naravo in rastlinami, z njimi si je lajšal številne tegobe, ki mu jih je življenje prineslo. Ker ni bilo na razpolago toliko zdravil in zdravnikov, so si pomagali z zdravilnimi zelišči.

Pod cerkvijo sv. Lenarta zaradi ugodnega rastišča še danes uspeva zdravilna rastlina tavžentroža, ki s svojimi čudovitimi cvetovi nagovori vsakogar. Tudi nas je, zato smo se odločili, da to rastlino in njene učinke podrobneje raziščemo.

Cerkev sv. Lenarta leži na hribu nad središčem Makol in je nastala v pozni gotiki. Glavni oltar iz leta 1730 je delo Mihaela Pogačnika. Vhodna vrata imajo vklesano letnico 1827. Cerkev je bila nazadnje predelana leta 1930.

2.2. TAVŽENTROŽA

Tavžentroža je zeliščna rastlina. Uporablja se za spodbujanje želodčnih, črevesnih žlez in žlez slinavk. Zraste 20–50 cm visoko in ima štirirobno steblo. Od celotne rastline se lahko uporabljajo le steblo in cvetovi, ki se jih nabere v juliju in avgustu.

Že ime tavžentroža pove, da gre za dobro znano ljudsko zdravilo. Ima zelo grenek okus, ki ga lahko omilimo z vinom ali medom. Nikoli pa ne smemo uporabljati sladkorja! Najbolj učinkuje, če je ne kuhamo, ampak 8 ur namakamo v mrzli vodi (1 čajno žličko zeli namakamo v vodi za 3 skodelice, premešamo, pogrejemo in pijemo prijetno toplo). Uživamo jo pred obrokom, nikoli po njem. Čisti in izboljša kri pri slabokrvnosti, ureja obtok, tako izgine telesna in duševna utrujenost. Vpliva na delovanje jeter in žolčnika, ureja motnje v jetrih in žolču, lajša težave zaradi žolčnih kamnov, zdravi zlatenico. Čaj deluje pri rejenih ljudeh shujševalno, če ga pijejo daljši čas. Tavžentroža je predvsem splošno zdravilo za vse težave v želodcu ter črevesju: zavira vnetje, krepi oslabei želodec, vrača apetit, odpravlja zaprtje in pospešuje iztrebljanje. Čaj je priporočljiv pri prehladu, saj čisti dihala. Pomaga tudi pri otrdelih pljučih, ki so posledica pljučnice.

Barva cvetov: rožnata

Slika 1: Tavžentroža (Vir: <https://www.gorenske-lekarne.si/svetovanje-clanek/tavzentroza-1>)

Čas cvetenja: junij, julij, avgust, september

Nabiranje: junij, julij, avgust, september, oktober

Navadna tavžentroža je dvoletnica, ki jo lahko gojimo tudi kot enoletnico. Zraste do 50 cm visoko. Steblo je štiri robo. Listi izraščajo iz listne rozete, iz katere požene steblo, na katerem so trikotni, nasprotno nameščeni listi. Iz stebela izraste steblo s cvetovi. Rožnati cvetovi so majhni in imajo premer okoli 1 cm. Prašniki so rumeni. Cvetovi se odprejo le v lepem vremenu in se pogosto zaprejo okoli poldneva. Plod je ovalna kapsula. Je žužkocvetka.

Nabiranje in sušenje

Če jo bomo šli nabirat, bomo naleteli na prvo težavo. Namreč: skoraj vedno raste posamič in raztreseno, nabiranje je zato zelo zamudno. V Slovenji rastejo štiri vrste tavžentrož. Razen navadne je po celotni Sloveniji razširjena le še zala tavžentroža. Preostali dve vrsti najdemo ob morju. Iščemo jo predvsem na posekah, v svetlih gozdovih, ob gozdnih robovih in jasah ter sušenih tratah.

Točnega nahajališča nam nabiralci zelišč ne bodo zaupali, saj je tavžentroža, spričo opuščanja tradicionalnega načina kmetovanja, zaraščanja travnikov in pašnikov in zaradi intenzivnejšega obdelovanja preostalih kmetijskih površin, postala že precej redka. Nekaj k redčenju prispevajo tudi tisti nabiralci, ki ne vedo, da pri nabiranju rastlino režemo s škarjami ali nožem kakih 5 cm nad zemljo in je nikakor ne trgamo, ker jo na tak način izpulimo.

Rastišče

Tavžentroža uspeva na peščenih in ilovnatih vrtnih tleh, ki morajo biti zelo dobro odcedna in rahla. Izogiba se vlažnih rastišč, prav tako ji ne ustrezajo s hranili bogata tla. Potrebuje polno sonce, uspeva tudi v polsenci.

Nega

Zahtevna rastlina za vzgojo v vrtu. Poskrbeti moramo, da tla niso prebogata s hranili. Če je zemlja prevlažna, tavžentroža ne bo dobro uspevala.

Razmnoževanje: s semeni spomladi.

Uporaba

Nabiramo stebela, cvetove in korenine. Iz njih izdelujemo likerje in grenčice. Lahko pripravimo tudi čaj, vendar tako da tavžentrožo za 8 ur namočimo v mrzli vodi, precedimo in vodo pogrejemo. Tavžentroža ima številne zdravilne lastnosti. Čisti in izboljšuje kri, odpravlja telesno in duševno utrujenost, odpravlja želodčne in črevesne težave, zavira vnetja, pospešuje izločanje in spodbuja tek.

Opozorila

Prevelike zaužite količine pripravkov iz tavžentrože povzročajo prebavne motnje.

2.3. ZELIŠČA, S KATERIMI SO MAKOLSKI LJUDJE ŠE ZDRAVILI TEGOBE

Da bi izvedeli, katere so še ostale rastline in za kaj so jih ljudje v Makolah uporabljali nekoč, smo se obrnili na g. Antona Plaznika, aktivnega člana Čebelarskega društva Makole in enega izmed ustanoviteljev Sekcije zeliščark Makole. Po ustnem viru smo zapisali spodnji seznam zelišč, njihove fotografije pa poiskali na spletu in v knjigah. Da bi zapisi bili bolj zanimivi tudi za naše vrstnike, smo ustvarili nekaj zapisov tudi z QR-kodo.

Zelišča, s katerimi so makolski ljudje zdravili tegobe:

- **Kumina** – prebavne težave. Njena semena uporabljamo tako v kuhinji kot tudi v kozmetične in zdravilne namene.

Slika 2: Kumina (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/navadna-kumina>)

- **Materina dušica** – težave z dihali. Zdravilni čaj vrtno materine dušice pogosto uporabljamo za lažje izkašljevanje pri kašlju, ki spremlja prehladna obolenja.

Slika 3: Materina dušica (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/materina-dusica-vrtna>)

- **Meta** – pomirjanje, splošno, bolečine v želodcu, vsakodnevni napitek.

Slika 4: Meta (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/poprova-meta>)

- **Pelin** – prebava, , jetrne in žolčne težave.

Slika 5: Pelin (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/pelin-pravi>)

- **Ognjič** – kožne težave, menstrualne bolečine, zdravilni čaj.

Slika 6: Ognjič (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/ognjic-vrtni>)

- **Rman** – prebavne motnje, dihala, čaj, ustavljanje krvavitev, menstruacija, hemoroidi.

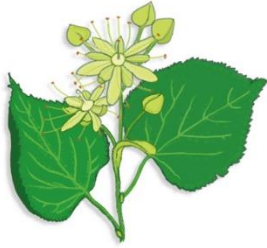
Slika 7: Rman (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/rman-navadni>)

- **Baldrijan** – težave s srcem, pomirjanje.

Slika 8: Baldrijan (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/spajka-zdravilna-baldrijan>)

- **Lipa** – prehlad, vročina, spodbuja potenje.

Slika 9: Lipa (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/lipa-navadna>)

- **Janež** – prebavne motnje, astma, oslovski kašelj, želodčne in črevesne težave (napenjanje, kolike), slab apetit, menstrualne težave ter bolezni jeter.

Slika 10: Janež (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/janez>)

- **Žajbelj** – dihala, zdravi vnetja žrela, dlesni in jezika.

Slika 11: Žajbelj (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/zajbelj>)

- **Zlata rozga** – vnetja, driska, ledvice, slabo celične rane in kronična obolenja kože.

Slika 12: Zlata rozga (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/zlata-rozga>)

- **Vijolica** – dihala, oslovski kašelj, dopolnilna pomoč pri zdravljenju nekaterih vrst raka.

Slika 13: Vijolica (Vir: <http://www.herbana.si/parfumska-olja-in-arome/73-diseca-vijolica-parfumsko-olje.html>)

- **Suličasti trpotec** – čisti kri, mehur, ledvice.

Slika 14: Suličasti trpotec (Vir: <https://www.rakitna.si/ucna-pot/10-zdravilne-rastline-in-zeliscarstvo>)

- **Šipek** – prehlad.

Slika 15: Šipek (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/sipek-navadni>)

- **Šentjanževka** – sončne opekline, glavobol, zlatenica, nervozno srce, nespečnost, slabokrvnost, močenje postelje, glistavost, revma, protin, psihične težave.

Slika 16: Šentjanževka (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/sentjanzevka>)

- **Smetlika** – krepi oči, vnetja oči, obkladki.

Slika 17: Smetlika (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/smetlika-navadna>)

- **Robida** – driska.

Slika 18: Robida (Vir: <https://www.bodieko.si/listi-robid-skrivajo-zdravilno-moc>)

- **Preslica** – bolna pljuča, bronhitis, revmatične težave, pospešeno izločanje urina.

Slika 19: Preslica (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/preslica-njivska>)

- **Pljučnik** – pljučne bolezni, hripavost in vnetje s hudim kašljem.

Slika 20: Pljučnik (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/pljucnik-navadni>)

- **Melisa** – krči, boljšanje razpoloženja.

Slika 21: Melisa (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/melisa-navadna>)

- **Kopriva** – varuje pred slabokrvnostjo.

Slika 22: Kopriva (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/kopriva-velika>)

- **Kamilica** – proti vnetju, spiranje ran, za oči, čaj.

Slika 23: Kamilica (Vir: <https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje-clanek/kamilica-prava>)

3. KAJ SE V MAKOLAH ŽE DOGAJA

3.1. Predstavitev dogajanja

Andrejev sejem

Andrejev sejem organizira Turistično društvo Makole ob občinskem prazniku na prvo adventno nedeljo. Sejem se je lani zvrstil že 11. leto zapored. Na njem se predstavijo različni obrtniki iz bližnje in širše okolice ter prodajajo svoje izdelke in pridelke.

Slika 24: Andrejev sejem (Vir: <https://www.obcina-makole.si>)

Forma viva

Forma viva ima v Makolah že lepo tradicijo. Organizira ga Kulturno umetniško društvo Forma viva Makole na začetku meseca septembra. Takrat umetniki z vsega sveta ustvarjajo po Makolah na prostem. V tem času poteka tudi otroška likovna kolonija za učence osnovne šole v organizaciji OŠ Anice Černejeve Makole.

Slika 25: Forma viva Makole (Vir: <https://www.vecer.com/forma-viva-makole-vsakokrat-nekaj-posebnega-10065492>)

Slika 26: Forma viva OŠ Anice Černejeve Makole (Vir: Arhiv Klara Toplak)

Idi na Makole

Ta dogodek je organiziralo Turistično društvo Makole. Osrednje dogajanje je potekalo na trgu v Makolah. Tam Turistično društvo Makole ponuja odprto kuhinjo, dobro kapljico in dobro glasbo.

Slika 27: Idi na Makole (Vir: <https://www.tednik.si/druzba/2218-idi-v-makole>)

Smoke fest

Leta 2019 je Zavod Ma-kole organiziral prvi Smoke fest na Andrejevem trgu. Festival je bil tekmovalne narave. Udeležilo se ga je 10 skupin iz celotne Slovenije. Festival je trajal cel dan. Tekmovali so v dimljenju mesa (svinjska rebra, goveja rebra in BBQ-krožnik). Najboljša skupina je dobila nagrado.

Slika 28: Smoke fest (Vir: Arhiv Beno Toplak)

Božičkovanje

Že 3. leto je Zavod Ma-kole organiziral božičkovanje. Otroke je obiskal Božiček, dobre vile pa so jim razdelile darila.

Slika 29: Božičkovanje (Vir: Arhiv Tineja Murko)

Gasilska veselica

Ta dogodek že več let organizira PGD Makole z namenom, da se občani družijo in se imajo lepo.

Slika 30: Gasilska veselica (Vir: <https://www.facebook.com/makolepgd/>)

Bezgov dan in dan jabolk

Kot zelo uspešno se je izkazalo sodelovanje sekcije zeliščark Makole z Zavodom Ma-kole, ki so lani že drugo leto zapored skupaj organizirali dan jabolk in bezgov dan za osnovnošolske otroke. Na obeh dnevih so otroci pod mentorstvom izdelovali različne stvari iz jabolk in bezga.

Slika 31: Dan jabolk (Vir: Arhiv Beno Toplak)

3.2. OPIS BLAGOSLOVA ZELIŠČ

Nekoč so imeli v Makolah vsako leto za zahvalo na veliki šmaren (15. avgusta) blagoslov zelišč. V Lavantinski škofiji je bil blagoslov zelišč prisoten le v Makolah (Vir: Praznično leto Slovenca, Niko Kurent.). Gospodinje so za blagoslov same izdelale šopke iz zdravilnih zelišč, ki so jih imele doma. Med in po drugi svetovni vojni je običaj počasi zamrl, članice Sekcije zeliščark Makole pa so ga v letu 2017 po mnogih letih znova obudile. Za blagoslov so pripravile šopke iz zdravilnih zelišč, ki so jih po končani maši razdelile med prisotne. V letu 2018 pa so bile deležne veselega presenečenja, saj se je med prisotnimi pojavila tudi gospa s svojim šopkom zelišč. V prihodnje si članice društva želijo, da to ne bi bilo izjema, ampak bi se vedno več domačinov odločilo za ponovno vzgojo zeliščnih rastlin, znanja o zeliščih pa bi želele prenesti tudi na mlajše generacije.

Slika 32: Žegnanje zelišč (Vir: Arhiv Klara Toplak)

4. INTERVJU Z ZELIŠČARKO IRENO

Ker o Sekciji zeliščarjev Makole in njihovem delovanju nismo nikjer zasledili zapisane besede, smo se odločili, da dva naša raziskovalca stopita v stik z gospo Ireno Kamenšek, nam vsem zelo poznano kot vzgojiteljico v vrtcu Makole, ki nam je že v ranem otroštvu privzgojila ljubezen do, kot ona reče, "rožic", in kot aktivno članico Sekcije zeliščarjev Makole.

Kdaj ste se začeli ukvarjati z zelišči in kako je prišlo do ustanovitve Sekcije zeliščarjev Makole?

To me je že od nekdaj zanimalo. Tudi moja babica je bila zeliščarka in me je naučila veliko o rožicah. Doma sem nenehno nabirala in imela gredo. Potem mi je g. Tone Plaznik, aktivni čebelar, predlagal, da bi v okviru čebelarskega društva naredili gredo pri cerkvi sv. Lenarta ter ustanovili sekcijo zeliščarjev. Zdaj nas je že 10 članic, ki skupaj nabiramo in sušimo zelišča ter urejamo zeliščno gredo.

Katere dejavnosti pa še organizirate v okviru vašega društva?

Veseli smo vsakega nova člana. Redno urejamo zeliščno gredo na sv. Lenartu. Predlani smo organizirale tudi bezgov dan. Letos pa jabolčni dan.

Vsako leto organiziramo blagoslov zelišč, zato ker so bile Makole še pred vojno edina župnija daleč okrog, ki je imela blagoslov zelišč. In me smo rekle, da bi rade obnovile tradicijo. To imamo po navadi pr Lenartu. Tam je gredica in naredimo šopke iz zelišč, nekateri pa kar sami prinesejo šopke zelišč od doma.

Se otroci že v vrtcu srečajo z zelišči?

Da, otroke vedno zanima vse, v vrtcu imamo okrogle zeliščne gredice na igrišču. Otroci imajo radi, da si sami naredijo in pripravijo čaj. Zelišča sami naberejo, skupaj jih skuhamo, potem pa pijejo čaj. Imamo tudi sušilec. Drugače pa imamo skupne prostore s čebelarstvom. Me, zeliščarice, se večinoma dobimo v naravi in pri naši gredi.

Ali poznate kakšen primer ozdravitve?

Da, pomagala sem svojemu možu, ki je imel rano na nogi, pa mu obliži niso pomagali. Naredila sem mu mazilo iz materine dušice in je pomagalo.

5. ZGODBA O NASTANKU FESTIVALA

Nastanek zgodbe je povezan z blagoslovom zelišč, ki se je pred mnogimi leti odvijal v Makolah, a so običaj med in po drugi svetovni vojni opustili. Neokrnjena narava in zelišča so že od nekdaj povezana z Makolčani, saj so jih ljudje že nekoč poznali in z njimi zdravili svoje tegobe. Svoja znanja so z veseljem delili med druge ljudi.

5.1. POD LENARTOM ROŽ'CA CVETI, IZ NJE SE NAPOJ NAREDI

POD LENARTOM ROŽ'CA CVETI, IZ NJE SE NAPOJ NAREDI

V Makolah je živel Irena. Z možem sta imela manjšo kmetijo v Makolah. Imela sta tudi dve hčeri in enega sina, ki je bil hudo bolan. Nihče mu ni znal pomagati. Bil je avgust in letina je bolj slabo kazala, zadnje upe sta polagala v svojo skromno njivo krompirja. Na vroč dan se je Irena s svojim šopom zelišč odpravila na žeganje na sv. Lenart. Ko je prišla do vrha, so že vsi odhajali. Vsa obupana se je sesedla na klof ob cerkvi. Ravno ko je hotela oditi, je s koticom očesa opazila svetlo roza cvet, čisto na robu brega. Odhitela je tja in odkrila prečudovito rastlino, skrito pod majhno izboklino. Poskušala jo je zgrabiti, pri tem pa je skoraj padla po bregu. Ogletovala si je prečudovito žarečo rastlino, ko je zaslišala glas svoje sosede, ki ji je nato pomagala vstati. Pokazala ji je rastlino, soseda pa ji je pojasnila, da se imenuje tavžentroža. Irena je hitro odkorakala do sina, ki je nepremično ležal na postelji. Iz rastlin je hitro skuhalo čaj, časa za pomisleke ni bilo. Čez en teden je bil njen sin kot prerojen. Novica o rastlini se je hitro razširila po Makolah. Irena je pokazala, kje je našla rastlino, in vaške gospodinje so tam uredile zeliščni vrt, s čarobno rastlino pa je Irena ozdravila veliko bolnih.

5.2. ČASOVNICA FESTIVALA

8:30 – zbiranje društev

9:00 – začetek sejma

10.00 – govor župana in predsednice Sekcije zeliščark Makole

11:00 – »žegnanje pušlov«

11:00–19:00 – vsako polno uro vožnja z vlakcem

12:00–19:00 – predstavitev društev, delavnice, predstavitev izdelkov, pogostitev

16:00 – predavanje o zeliščih

17:00 – lov na zaklad

18:00 – akustični koncert skupine Gemaj

19:00 – zaključek, pospravljanje

5.3. NAČRT FESTIVALA

V soboto, 15. avgusta, na dela prost dan, se bo v Makolah odvijal festival z naslovom Pod Lenartom rožca cveti, iz nje se napoj naredi. Festival je namenjen domačinom, zeliščarjem iz Makol in okolice, družinam in vsem, ki imajo radi zelišča.

Ob 8.30 se bodo začela zbirati različna društva zeliščarjev iz Makol in okolice. Nekatera društva, ki jih bomo povabili, so Sekcija zeliščark Makole, Društvo zeliščarjev Ptuj – velikonočnica, Društvo zeliščarjev Maribor, Društvo zeliščarjev hermelika, Društvo zeliščarjev smetlika Zreče, Društvo gobarjev in zeliščarjev Slovenska Bistrica ...

Dogajanje se bo začelo ob 9. uri dopoldan na glavnem trgu v Makolah. Tam bosta goste z uvodnim nagovorom pozdravila župan Občine Makole in predsednica sekcije zeliščark Makole, ga. Simona Kitak.

Ob 11.00 bo osrednja prireditev z "žegnanjem pušlov" zelišč in zeliščnega vrta pri cerkvi sv. Lenarta. Vsem, ki zeliščnih "pušlov" ne bodo imeli s sabo, jim jih bodo članice društva po »žegnanju« podarile, da jih bodo lahko odnesli s sabo domov.

Po »žegnanju« bo na glavnem trgu v Makolah na stojnicah potekala predstavitev delovanja in izdelkov domačih in gostujočih društev, hkrati pa bo potekala tudi izmenjava semen in sadik zelišč. Poleg izmenjave bodo članice društev zagotovo poskrbele še za številne nasvete za uspešno rast rastlin.

Za družine bo organiziran lov na zaklad, ki bi potekal tako, da bodo na različnih predelih poti do Lenarta čakale zeliščarke z različnimi ugankami na temo zelišč, za vsak pravičen odgovor ali nalogo bodo obiskovalci prejeli štampiljko. Vsi, ki bodo do zeliščnega vrta prišli z vsemi štampiljkami, bodo dobili nagrado/zaklad, semensko bombico.

Ves čas dogajanja bodo potekale delavnice izdelave zeliščnih mil in krem (dogajanje v Makolskem lodnu), kjer bodo makolske zeliščarice predstavile izdelavo zeliščnih mil in krem. Izdelke bodo lahko obiskovalci tudi kupili.

V prostorih Društva gospodinj Makole se bo pod vodstvom gospodinj odvijala delavnica peke pehtranove potice in zeliščnih palačink. Za potešitev lakote bodo poskrbele makolske gospodinje. Hrana se bo postregla na papirnatih ali lesenih krožnikih.

Gostom bo na stojnicah ves čas na voljo ledeni zeliščni čaj in zeliščna voda za osvežitev. Pijače se bo stregla v papirnatih kozarcih.

Ob 16.00 bo na trgu predavanje o zeliščih. Na njem se bo govorilo o zeliščih, kdaj jih nabiramo, kako jih sušimo in shranjujemo, kako jih lahko pripravimo, katera pomagajo kateri boleznim ... Medtem se bodo lahko otroci družili v kulturnem domu z animatorji. Imeli bodo pripravljene različne delavnice na temo zelišč, lahko si bodo izdelali tudi košarico za zelišča. Izdelavo košarice bo prikazal g. Krček.

Po predavanju nas bo med pogovorom in debati o zeliščih na trgu spremljala glasbena skupina Gemaj v akustični izvedbi.

Vsako drugo polno uro med 11.00 in 19.00 bo omogočena vožnja z vlakcem v okolici Makol. Vlakec bo peljal skozi naselje Pečke, kjer obiskovalci vidijo mogočni hrast. Naprej se bodo zapeljali do Ložnice, kjer imajo na gmajni ob stari lipi urejen zeliščni vrt. Pot bodo nadaljevali do Bernadetkove domačije, ki jo je obnovilo TD Štatenberg, kjer bodo videli, kako so živeli naši predniki. Po kratkem obisku domačije se bodo vrnilo preko Stranskih Makol v Makole.

Prireditev se bo zaključila ob 19.00.

6. OGLAŠEVANJE, PROMOCIJA IN PROMOCIJSKI IZDELEK

6.1. PROMOCIJA DOGODKA

- Vabila bomo poslali v vsa gospodinjstva v Občini Makole.
- Vabilo bomo objavili na oglasni deski v osnovni šoli in spletni strani šole.
- Vabilo bomo razdelili vsem staršem ter otrokom osnovne šole.
- Izobesili bomo plakate v okoliških občinah.
- Vabilo bomo objavili v tedniku Panorama, mesečniku Bistriške novice, na Radiu Rogla in Štajerskem valu.
- Vabilo bomo objavili na socialnih omrežjih (facebooku, instagramu, twitterju)

6.2. VABILO ZA DRUŠTVA

Za: Sekcija zeliščark Makole, Društvo zeliščarjev Ptuj – velikonočnica, Društvo zeliščarjev Maribor, Društvo zeliščarjev hermelika, Društvo zeliščarjev smetlika Zreče, Društvo gobarjev in zeliščarjev Slovenska Bistrica.

Makole, 20. 1. 2020

SEJEM ZELIŠČ

VABILO

V Makolah imamo že tri leta zapored v času Marijinega vnebovzetja blagoslov zelišč, običaj, ki so ga iz pozabe obudile makolske zeliščarke.

Letos ga pripravljamo v soboto, 15. 8. 2020. Blagoslov smo obogatili s sejmskim dogajanjem, predavanji in delavnicami. Dogajanje bo potekalo od 9.00 do 19.00 na trgu v Makolah in tudi pri cerkvi sv. Lenarta, kjer so zeliščarke uredile zeliščni vrt.

Vabimo vas, da se nam pridružite ter pokažete svoje delovanje in izdelke ter delite nasvete obiskovalcem. Za pogostitev bo poskrbljeno (prodaja preko bonov).

Za dodatne informacije in potrditev udeležbe nas pokličite na tel. št. 02/80 33 100.

Veselimo se vaše udeležbe!

Lep pozdrav

Učenci OŠ Anice Černejeve Makole

6.3. VABILO ZA OBISKOVALCE

**VABILO NA SEJEM
POD LENARTOM ROŽ'CA CVETI, IZ NJE
SE NAPOJ NAREDI**

Vabimo vas na sejem zelišč:
izmenjava semen,
»žeganje zeliščnih pušlov«,
predavanje zeliščarskih društev,
delavnice in predavanja na temo zelišč,
vožnja z vlakcem.

V SOBOTO, 15. AVGUSTA,
9.00–19.00
NA TRGU V MAKOLAH

Vljudno vabljeni.

VSTOPNINE NI.

Učenci OŠ Anice Černejeve Makole

6.4. PREDSTAVITEV NA TURISTIČNI STOJNICI

Naša stojnica bo zeliščno obarvana. Prikazana bo kot sušilnica za zelišča. Ob njej bo manjši zeliščni vrt, na katerem bo igra razvrsti zelišča, ki jo bodo obiskovalci lahko odigrali. Za pravilno rešitev bodo dobili glineno kroglico s semeni ali dišečo pisano čebelico. Vsa naša darila bodo narejena iz recikliranih in naravnih materialov. Na stojnici bodo razstavljene tudi košarice za zelišča, ki jih bodo lahko izdelovali na delavnicah v Makolah. Prav tako bomo predstavili lov na zaklad, ki naj bi potekal na poti do cerkvice sv. Lenarta. Ponudili bomo pehtranovo potico in čaj ter zeliščne napitke. Le-te bomo ponudili v papirnatih kozarčkih. Ena učenka bo predstavljala zeliščarico, ostali pa bodo njeni pomočniki. Obiskovalce bomo privabili tudi z vabilom v obliki cveta.

6.5. SODELUJOČI

Pri nastajanju turistične naloge smo sodelovali s Sekcijo zeliščark Makole in Čebelariskim društvom Makole, ki sta nam obrazložila svoje delovanje in nas popeljala v svet zelišč, Zavodom Ma-kole, kjer nam je predsednik zavoda obrazložil, kako pri njih pripravijo festivale in projekte, TD Makole, ki nam je ponudilo svoje prostore za pripravo delavnice za izdelavo krem in mil, Društvom gospodinj Makole, ki nam je ponudilo sodelovanje pri peki pehtranove potice in nam ponudilo prostore za souporabo, in Občino Makole, ki pokriva pripravo prizorišča, ozvočenja in infrastrukture. Vožnjo z vlakcem bo izvedel Zeleni turizem, Žan Volk, s. p.

7. FINANČNA REKONSTRUKCIJA IN ORGANIZACIJA FESTIVALA

Zagotovili bomo, da se bodo vsi razstavljalci počutili domače in da bodo lahko svoje izdelke tudi prodali. Celoten dogodek bo ovrednoten z vrednostnimi boni. Pri tem nam je pomoč z davčno blagajno ponudil Zavod Ma-kole. Vrednost bona bo 0,50 evra. Na ta način razstavljalci in društva ne bodo imeli težav z davčno blagajno in gotovino.

Razstavljalci bodo lahko svoje izdelke delili tudi brezplačno, vendar je to izključno njihova odločitev.

Občina Makole bo poskrbela za stojnice, ureditev trga, za dovoljenja in soglasja ter za vso potrebno infrastrukturo (toaleta, vodo, elektriko). Prav tako bo pripravila načrt varovanja in zagotovila vso potrebno osebje za zagotavljanje požarne varnosti, zdravstvene varnosti in policijske varnosti. Sredstva bo zagotovila iz sklada za razvoj in spodbujanje turizma.

TD Makole bo uredilo Makolski lodn, da bo primeren za delavnico izdelave mil in krem. Stroške nabave materiala le-teh bo pokrilo Društvo čebelarjev Makole.

Društvo gospodinj bo v svojih prostorih zagotovilo hrano za razstavljalce in peko pehtranove potice ter palačink za obiskovalce. Tukaj je tudi poskrbljeno za HACCP. Ravno tako se bo

tukaj pripravil ledeni čaj in zeliščni napitek. Celotna prireditev bo brez alkohola. Led za ledeni čaj bo poskrbela okrepčevalnica Lovrek.

Kozarci in krožniki bodo bio razgradljivi (Zero Waste) in prijazni okolju. Za nabavo kozarcev bo poskrbel Zavod Ma-kole.

Celoten dobiček se porabi za poplačilo stroškov hrane in pijače, darila za lov za zakladom, material za otroške delavnice. Preostali dobiček bo nakazan šolskemu skladu OŠ Anice Černejeve Makole za obogatitev šolskega programa.

Vožnja z vlakcem se poravna pri Zelenem turizmu.

Udeleženci na prireditvi bodo delovali prostovoljno (izjava o prostovoljstvu).

Za prometno varnost bodo poskrbeli člani PGD Makole.

Celotna prireditev bo prijazna do invalidov, urejeni bodo dostopi do toalet, delavnic, sejemskega prizorišča in do prostora za blagoslov.

V primeru dežja se sejemski del prireditve prenese v dom krajanov Makole, kjer za vsa potrebna dovoljenja in zagotovila poskrbi Občina Makole.

Finančno breme organizatorja:

Pogostitev nastopajočih	= 200 evro
Organizacijski stroški	= 200 evro
Oglasni letaki	= 100 evro
Nepredvidljivi stroški	= 500 evro
Oglaševanje	= 100 evro

Skupaj = **1100 evro**

Prireditev bo naravna tako, da nima finančnega interesa in da promovira druženje, kulinariko, širjenje znanja o zeliščih.

8. ZAKLJUČEK

V turistični nalogi smo hoteli prikazati, kako zelo uporabna so zelišča, ki jih marsikdo ne zna uporabiti, hoteli smo obogatiti in predstaviti običaj, ki je potekal v Makolah. Navdih nam je dala zgodovinska posebnost našega kraja, ki je blagoslavljanje zelišč. Ta običaj je v Makolah prisoten že zelo dolgo, čeprav se je pred leti nehal izvajati, so ga zeliščarice znova obudile. Bilo bi prav, da obujamo tradicijo naših prednikov, saj so to naše korenine, ki bi se jih morali zavedati in jih negovati.

V Makolah raste tudi tavžentroža, o kateri smo napisali zgodbo, ki povezuje našo nalogo. Zgodba govori o vaški gospodinji, ki s tavžentrožo ozdravi bolnega sina. Za nalogo smo si zamislili sejem na temo zelišč. Z njim bi se povezala tudi različna društva.

Med raziskovanjem smo se naučili veliko o zeliščih, in tako smo spoznali, da so zelo koristna. Naš namen je, da širimo naše znanje in običaj, da spodbudimo ljudi k uporabljanju zelišč. Želeli smo povezati tudi zgodovinski običaj, znanje o zeliščih in sedanjo tehnologijo, zato bomo na stojnici uporabljali QR-kode. Kode bodo pritegnile predvsem mlade, ki jim bomo lahko predstavili zelišča in ji poučili o njih. Računalnik nas ne more pozdraviti, lahko pa nas topel čaj, ki ima tudi to moč, da nam ob dobri družbi pogreje srce.

9. VIRI IN LITERATURA

PISNI VIRI

- Fuchs B., Erker I. 2019. ZBORNİK OBČINE MAKOLE: ob 250-letnici Župnije Makole. 1. natis. Občina Makole.
- Kothe H. W. 2009. ZELIŠČA. Učila International. Tržič.
- Bremness L. 1996. VELIKA KNJIGA O ZELIŠČIH. Mladinska Knjiga. Ljubljana.
- Tednik Panorama. 12. september 2019. str.17. Slovenska Bistrica.
- Tednik Panorama. 24. oktober 2019. str. 9. Slovenska Bistrica.
- Tednik Panorama. 26. julij 2018. str. 12. Slovenska Bistrica.
- Tednik Panorama. 23. avgust 2018. str.12. Slovenska Bistrica.

USTNI VIRI

- Anton Plaznik, član Čebelarskega društva Makole.
- Simona Kitak, predsednica Sekcije zeliščark Makole Čebelarskega društva Makole.
- Irena Kamenšek, članica Sekcije zeliščark Čebelarskega društva Makole.
- Beno Toplak, predsednik Zavoda Ma-kole.

SPLETNI VIRI:

<https://mojpogled.com/tavzentroza-zelisce-ki-nadomesti-tisoc-drugih-roz/>

https://sl.wikipedia.org/wiki/Navadna_tav%C5%BEentro%C5%BEa

<https://www.vecer.com/https://www.facebook.com/makolepgd/forma-viva-makole-vsakokrat-nekaj-posebnega-10065492>

<https://www.gorenjske-lekarne.si/svetovanje>

<https://www.tednik.si/druzba/2218-idi-v-makole>

<https://www.obcina-makole.si>

IZJAVA

Učenci in starši so seznanjeni s potekom festivala in soglašajo z objavo rezultatov z imeni in fotografijami sodelujočih.

Mentorici:

Klara Toplak in Jasmina Železnik.